

STORTINGET

Innst. 136 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:27 S (2024–2025)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hilde Marie Gaebpie Danielsen, Kathy Lie, Christian Torset og Cato Brunvand Ellingsen om en handlingsplan for å styrke døve og tegnspråklige sine rettigheter og muligheter

Til Stortinget

Innledning

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme med en handlingsplan for å styrke døve og tegnspråklige sine rettigheter og muligheter med konkrete og forpliktende tiltak hentet fra NOU 2023: 20 Tegnspråk for livet – Forslag til en helhetlig politikk for norsk tegnspråk.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens behandling

Komiteen inviterte til å sende inn skriftlige høringsinnspill. Det kom inn ti skriftlige innspill innen fristen 10. januar 2025.

Komiteen har forelagt representantforslaget for kultur- og likestillingsministeren til uttalelse. Stats-

rådens svarbrev av 10. januar 2025 er vedlagt innstillingen.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åse Kristin Ask Bakke, Mona Nilsen og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Turid Kristensen og Tage Pettersen, fra Senterpartiet, Åslaug Sem-Jacobsen og Per Olav Tyldum, fra Fremskrittspartiet, Sigbjørn Framnes, fra Sosialistisk Venstreparti, Kathy Lie, og fra Venstre, lederen Grunde Almeland, viser til Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hilde Marie Gaebpie Danielsen, Kathy Lie, Christian Torset og Cato Brunvand Ellingsen om en handlingsplan for å styrke døve og tegnspråklige sine rettigheter og muligheter.

Representantforslaget viser til NOU 2023:20 Tegnspråk for livet – Forslag til en helhetlig politikk for norsk tegnspråk. I NOU-en kom det frem gode og konkrete tiltak som forslagsstillerne mener det er svært viktig å følge opp for å sikre døvesamfunnets og tegnspråkliges språk og rettigheter.

Komiteen viser til at utvalget bak NOU 2023:20 mente at det er behov for en ny tegnspråkpolitikk, og la frem forslag til krafttak for å løfte norsk tegnspråk og en rekke tiltak for å løse utfordringer knyttet til døves og tegnspråkliges situasjon i samfunnet. Utvalget gjorde rede for forholdet mellom døvesamfunnet og storsamfunnet og om undertrykking av døve.

Komiteen viser videre til at forslagsstillerne løfter frem de seks hovedanbefalingene fra NOU-en, som var:

- Sørge for opplæring i tegnspråklige miljøer.
- Sikre tidlig tilgang til tegnspråk.
- Styrke kvaliteten i opplæringen.
- Heve tegnspråkkompetanse.
- Sikre tilgang til likeverdige tjenester.
- Forskning og dokumentasjon.

Forslagsstillerne mener at de viktigste tiltakene er dem som angår helse, arbeid, kultur og barn og unge.

Komiteen har invitert til skriftlige innspill. En rekke organisasjoner og to enkeltpersoner benyttet anledningen, og alle slutter opp om representantforslaget og intensjonen bak. Flere påpeker at det er på høy tid med en handlingsplan, og flere velger å løfte konkrete problemstillinger som bør tas med i en handlingsplan.

Komiteen viser også til svarbrevet fra kultur- og likestillingsministeren. Statsråden viser til at NOU-en var på høring frem til 15. januar 2024, og at det videre arbeidet koordineres av Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD), men at ansvaret for tiltakene foreløpig er fordelt mellom seks departement. Statsråden skriver videre at hun i løpet av våren vil invitere ulike parter og aktører til dialogmøte. Statsråden avslutter med å vise til en ambisjon om å holde god fremdrift i vurdering og oppfølging av utredningen. Det tas sikte på å rapportere til Stortinget om oppfølgingen av NOU-en i budsjettproposisjonen for 2026.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er glade for at representantene fra Sosialistisk Venstreparti setter fokus på døve og tegnspråkliges rettigheter. Disse medlemmer støtter intensjonen i forslaget.

Disse medlemmer viser til at NOU 2023:20 inneholder 65 tiltak, og at utredningen har vært på offentlig høring som ble avsluttet i januar 2024. Disse medlemmer viser til at KUD koordinerer oppfølgingen av NOU-en, der ansvaret for de forskjellige tiltakene er delt mellom flere departement. Det vises også til at det i forbindelse med dette arbeidet er opprettet en arbeidsgruppe, og at hvert departement har fått særskilt ansvar for tiltak i sin sektor.

Disse medlemmer viser til svarbrev fra kultur- og likestillingsministeren, som understreker viktigheten av å få til virkningsfulle og gode tiltak på feltet. Her vises det til at arbeidet i de forskjellige departementene er godt i gang, og at statsråden anbefaler at dette arbeidet bør fortsette, da det er den mest effektive framgangsmåten for å kunne gjennomføre politikken. Disse medlemmer viser også til at språkloven som trådte i kraft i 2022, pålegger offentlige organ et større ansvar for å verne om og fremme norsk tegnspråk.

Disse medlemmer mener det allerede har tatt lang tid å følge opp NOU 2023:20, og er i likhet med de andre partiene utålmodige med hensyn til oppfølgingen.

Samtidig er disse medlemmer bekymret for at en handlingsplan kan forsinke oppfølgingen, noe som ikke er ønskelig. Med bakgrunn i dette støtter disse medlemmer ikke forslaget, og viser til at statsråden tar sikte på å rapportere til Stortinget om oppfølgingen av NOU-en i budsjettproposisjonen for 2026.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at regjeringen Solberg i august 2021 nedsatte Tegnspråkutvalget. Utgangspunktet for utvalget var formålet med språklova, som blant annet er å sikre at offentlige organer skal ta ansvar for å verne og fremme norsk tegnspråk. Kultur- og likestillingsdepartementet mottok i juni 2013 NOU 2023:20 Tegnspråk for livet – Forslag til en helhetlig politikk for norsk tegnspråk. Høringsfristen på NOU-en var 15. januar 2024.

Flertallet viser til at statsråden i sitt svarbrev til komiteen skriver at hun har en ambisjon om å holde god fremdrift i vurdering og oppfølging av utredningen. Hun tar sikte på å rapportere til Stortinget om oppfølgingen av NOU-en i budsjettproposisjonen for 2026. Alle instansene som deltok på komiteens høring, støttet opp om representantforslaget, og flere var tydelige på at de mener det er på høy tid å se handling fra regjeringen. Unge funksjonshemmede skrev i sitt høringsnotat at de mener regjeringen på flere områder innen funksjonshemmede-feltet trenerer oppfølging av prosesser de har igangsatt, og at oppfølging av NOU 2025: 20 Tegnspråk for livet er en av disse. Den 28. januar 2025 uttalte Lilly Ann Elvestad, generalsekretær i Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO), til TV2 at regjeringen sover på jobb, og at manglende oppfølging av denne NOU-en er toppen av isfjellet når det gjelder regjeringens somling. Videre påpeker generalsekretæren at listen med saker og løfter er lang, og sier det haster dersom regjeringen skal sikre at disse sakene blir behandlet i inneværende stortingsperiode.

Komiteen deler NOU-ens konklusjon om at norsk tegnspråk er under press, og at norsk tegnspråk som opplæringspråk står svakt. Det er en kritisk mangel på språklig kompetente lærere, læremidler og forskningsbasert kunnskap om tospråklig opplæring som skal gi barn ferdigheter i både norsk tegnspråk og norsk. Det mangler også språkmiljøer hvor elevene får mulighet til å lære og bruke tegnspråket spontant gjennom sosialisering med andre barn og voksne. Det er i tillegg lite systematisk kunnskap om språkstrukturen og tegnforrådet i norsk tegnspråk.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, viser til at mye av dette også bekreftes i høringsnotatet fra Norges Døveforbund sine lokallag. Med bakgrunn i dette er dette flertallet bekymret

for den sene fremdriften Kultur- og likestillingsdepartementet legger opp til når det gjelder oppfølgingen av tiltakene i NOU-en.

Dette flertallet viser til skriftlig innspill av 14. januar 2025 fra ISAAC Norge som løfter inn at alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) burde vært en del av utredningen. De skriver at tegnspråk og ASK har flere likhetstrekk, og at ASK er et språk for de som mangler eller har et svært begrenset tale- eller tegnspråk. De viser til et enstemmig stortingsvedtak, vedtak 788 (2020–2021), som lød:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om symbolspråk, der det foreslås hvordan retten til symbolspråk kan innlemmes i språkloven.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at døve og tegnspråkliges historie i Norge i mange år har vært preget av diskriminering og brudd på grunnleggende menneskerettigheter. Det er begått urett og overgrep mot døve og tegnspråklige helt tilbake til 1800-tallet. For eksempel var tegnspråk forbudt som undervisningsspråk i norske grunnskoler fra 1880-årene og helt inn i 1970-årene. Det gikk kraftig ut over læringen og førte til at mange barn og unge utviklet språkskam. Selv om det har vært en positiv utvikling med tanke på anerkjennelse av norsk tegnspråk, er det fortsatt en lang vei å gå for å sørge for at alle døve og hørselshemmede barn får tilgang til gode nok opplæringsmiljøer og arenaer for å lære tegnspråk.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at språkloven som trådte i kraft 1. januar 2022, slår fast at «norsk teiknspråk er det nasjonale teiknspråket», og at norsk tegnspråk som språklig og kulturelt uttrykk er likeverdig med norsk. Dette setter norsk tegnspråk i samme situasjon som samiske språk, og har på samme måte vært utsatt for fornorskning og undertrykking.

Disse medlemmer viser til at NOU 2023:20 Tegnspråk for livet ble lagt fram i 2023. Denne inneholdt mange forslag til gode tiltak som døve og tegnspråklige i hele landet ønsker og ser fram til at gjennomføres. For å sikre gjennomføring av tiltakene i NOU-en mener disse medlemmer det er nødvendig med en konkret og forpliktende handlingsplan som tar utgangspunkt i NOU-ens hovedanbefalinger.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme med en handlingsplan for å styrke døve og tegnspråklige sine rettigheter og muligheter med konkrete og forpliktende tiltak hentet fra NOU 2023:20 Tegnspråk for livet – Forslag til en helhetlig politikk for norsk tegnspråk.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at Norges Døveforbund i sitt høringsinnspill særlig løfter fram punkt 1, 2, 3 og 4 i forslag til tiltak i NOU 2023:20 Tegnspråk for livet, som handler om tilgangen til norsk tegnspråk for døve og hørselshemmede barn og unge. De mener ideologien om at alle med ulike funksjonsnedsettelse skulle inkluderes i vanlig skole og vanlige klasser, har slått svært uheldig ut for denne gruppen. Den førte til at de fleste skolene for døve og hørselshemmede ble lagt ned, noe som førte til at døve og hørselshemmede barn og unge ble frarøvet naturlige språkarenaer hvor de kunne snakke tegnspråk med andre likesinnede. Mange steder i landet er døve og hørselshemmede barn og unge nå svært ensomme og alene om sitt språk. Det fører til en språklig deprivasjon, hvor barna blir frarøvet sitt språk. Nyere forskning sier at språkdeprivasjon kan føre til alvorlige tilpasningsvansker, fordi de fleste samfunn er basert på språklig kommunikasjon (Glickman & Hall, 2018).

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at Norges Døveforbund mener at en handlingsplan som inneholder disse fire punktene, hvor det er fokus på å gi døve og hørselshemmede barn og unge tilgang til norsk tegnspråk, vil bidra til å bremse den språklige deprivasjonen.

Komiteen viser til Nasjonalt fagorgan for tegnspråk og tolking (NFOTT) sitt høringsinnspill, hvor de fremhever at tegnspråklige trenger andre tegnspråklige å samhandle med, både i og utenfor opplæringen. Det er derfor viktig at døve og hørselshemmede barn får tidlig tilgang til norsk tegnspråk. I tillegg må kvaliteten i opplæringen styrkes, så døve og hørselshemmede barn og unge får en likeverdig opplæring. Komiteen mener det er viktig med innhenting av faglig kunnskap og vurdering fra fagmiljøene innen døvefeltet og norsk tegnspråk, for å styrke kunnskapsgrunnlaget hos departementene i vurderingen av de ulike tiltakene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Fremskrittspartiet, fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme med tiltak for å styrke satsingen på tegnspråklige læremidler.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med sak om hvordan døve og hørselshemmede

barn og unge skal sikres tilgang til norsk tegnspråk og opplæring i og på norsk tegnspråk, basert på kunnskap fra fagmiljøene innen døvefeltet og norsk tegnspråk.»

Disse medlemmer viser til at flere av høringsinstansene løfter fram behovet for dokumentasjon og forskning, både for å kunne bevare døves historie og kultur for fremtiden og fordi det er viktig for de døve og hørselshemmede som lever i dag, å kjenne til sin historie. Mye av historien finnes i dag spredt rundt i landet i ulike arkiver eller i private hjem. Det er også stor mangel på digitalisering av eldre filmer og bilder som viser eksempler på tegn og norsk tegnspråk. Arkiv for døve og hørselshemmede (AFDH) sier i sitt høringsinnspill at dette er viktig for å dokumentere hvordan norsk tegnspråk har utviklet seg over tid. NOU-en peker også på at det er viktig at døves historie dokumenteres og formidles, for det er den livsverdenen som tegnspråket formidler. Dokumentasjonen av livet til språkbrukerne og livet i språksamfunnet må ses som et rammevilkår for styrking av et nasjonalt tegnspråk. AFDH mener dette viktige punktet kan følges opp gjennom et nasjonalt arkiv for døve og hørselshemmede, noe de gjerne vil følge opp. Nasjonalt fagorgan for tegnspråk og tolking løfter fram behovet for forskning og dokumentasjon for å utvikle kunnskapen på feltet. Kunnskapen er viktig for å kunne levere likeverdige tjenester for tegnspråklige. Det må derfor settes av midler til forskning som omfatter døve, døvehistorien og norsk tegnspråk. Forskning og dokumentasjon er også avgjørende for å avdekke den urett som er begått mot døve og tegnspråklige i Norge. Disse medlemmer mener det er behov for en prosess for å reparere forholdet mellom døvesamfunnet og storsamfunnet og for å få rettferdighet for de som er utsatt for urett, og foreslår at det nedsettes en kommisjon som kan ta ansvar for å løfte fram døves stemmer og deres sannhet om sine livserfaringer. Kommisjonen vil gi døvesamfunnet og den norske staten et sterkere grunnlag for videre arbeid mot et likestilt samfunn med likeverdig deltakelse.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for og initiere at det opprettes et nasjonalt arkiv for døve og hørselshemmede.»

«Stortinget ber regjeringen om å utrede, med sikte på å opprette, en tilskuddsordning for forskning på døve, døvehistorie og norsk tegnspråk.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen nedsette en kommisjon med mandat til å granske den urett og de overgrep som

er begått mot døve og tegnspråklige i Norge, inkludert samiske døves historie i Sápmi og hvordan fornorskningsprosessen har påvirket samiske døves liv og helse. Kommisjonen skal videre foreslå tiltak for å gjøre opp for den urett som er gjort, og de skader som har oppstått.»

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Fremskrittspartiet, viser også til innspill fra Døves Media, som løfter fram behovet for redaktørstyrte nyhetsmedier på norsk tegnspråk. Dette finnes ikke i dag. Ifølge innspillet fra Døves Media, finnes det ikke noen mediestøtteordning for tegnspråklige medier, noe de mener det er behov for. Døves Media får i dag tilskudd fra Nasjonalbiblioteket slik at de kan produsere drama, dokumentar og underholdning samt informasjonsvideoer til barn, unge og voksne døve i Norge. Likevel mener de den norske mediepolitikken må legge til rette for egne redaktørstyrte nyhetsmedier på tegnspråk. Mangelen på dette er problematisk både språkpolitisk og i et tilgjengelighets- og mangfoldsperspektiv.

Flertallet mener at Norge må oppfylle menings- og yttringsfriheten for alle innbyggere i henhold til FNs menneskerettserklæring, og at man derfor må legge til rette for et godt nyhetstilbud på de språkene som i henhold til språkloven er ansett som de norske språkene. Dette inkluderer også norsk tegnspråk.

Flertallet viser til merknad i forbindelse med behandling av statsbudsjettet for 2025, der komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Fremskrittspartiet, fremhevet at:

«Stortinget i 2026 skal vedta nye fireårige styrings-signaler for NRK og de direkte mediestøtteordningene. Dette flertallet registrerer at det i dag ikke finnes noen tilskuddsordninger som ivaretar tegnspråklige medier. Dette flertallet ber regjeringen om at også de tegnspråklige mediene kan få tilskudd.»

Flertallet forventer at dette er noe som departementet allerede følger opp, i tråd med statsrådets svarbrev til komiteen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede en egen mediestøtteordning for redaktørstyrte nyhetsmedier på tegnspråk.»

Komiteen vil understreke døve og hørselshemmedes rett til å ha tilgang til hele samfunnet. Studieforbundet Funkis løfter fram utfordringene med deltagelse i fritidsaktiviteter, frivillige aktiviteter, politisk engasjement med mer. Dette er aktiviteter som hovedsakelig foregår utenfor vanlig arbeidstid, noe som gjør det ut-

fordrende med tilgang på tolketjenester samtidig som disse arenaene har lite tegnspråkkunnskap. Frivillig sektor er sentral for demokrati og tillitsbygging og for å leve likeverdige liv. Det er allerede et demokratisk underskudd blant døve og hørselshemmede, og det er viktig å sikre døve og hørselshemmedes mulighet til å delta også der. Man bør derfor i samarbeid med frivillig sektor se på mulighetene for å styrke tegnspråkkompetansen i frivillig sektor samt se på styrking og organisering av tolketjenesten.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at Studieforbundet Funkis framhever at det er sentralt at sektoren er involvert i utarbeidelse av en handlingsplan. Norges Døveforbund (NDF) viser til at det er behov for sterke tegnspråkarenaer i hele landet, og at deres lokallag er de eneste i Norge som tilbyr slike arenaer. De mener at sivilsamfunnet bør spille en større rolle i å tilby offentlige tjenester, og at det derfor er behov for å styrke NDFs lokalforeninger.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan den kan styrke sivilsamfunnets arbeid for inkludering av døve og tegnspråklige, og i forbindelse med statsbudsjettet for 2026 foreslå en styrking av Norsk Døveforbunds lokalforeninger.»

Disse medlemmer viser til at utfordringene for døve og tegnspråklige har to sider. Det handler både om diskriminering av mennesker med funksjonsnedsettelse og om faren for tap av døve og hørselshemmedes offisielle språk, som også regnes som offisielt språk i Norge. En handlingsplan for å styrke døve og hørselshemmedes rettigheter og muligheter handler derfor både om å sikre at alle kan leve likeverdige liv, og om å bevare et språk.

Disse medlemmer viser også til at noen tilhører mer enn én minoritet, og at det også er viktig i handlingsplanen at man løfter det arbeidet som gjøres for døves rettigheter i Sápmi. Alle barn og unge har rett på tilrettelegging og god opplæring, også samiske minoritetsbarn.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at døve og hørselshemmede samiske barn får et fullverdig opplæringstilbud som inneholder både samisk, tegnspråk og norsk.»

«Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid rettet mot å utdanne tolker som behersker norsk tegnspråk og samisk.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen komme med en handlingsplan for å styrke døve og tegnspråklige sine rettigheter og muligheter med konkrete og forpliktende tiltak hentet fra NOU 2023:20 Tegnspråk for livet – Forslag til en helhetlig politikk for norsk tegnspråk.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med sak om hvordan døve og hørselshemmede barn og unge skal sikres tilgang til norsk tegnspråk og opplæring i og på norsk tegnspråk, basert på kunnskap fra fagmiljøene innen døvefeltet og norsk tegnspråk.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen legge til rette for og initiere at det opprettes et nasjonalt arkiv for døve og hørselshemmede.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen om å utrede, med sikte på å opprette, en tilskuddsordning for forskning på døve, døvehistorie og norsk tegnspråk.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen utrede en egen mediestøtteordning for redaktørstyrte nyhetsmedier på tegnspråk.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan den kan styrke sivilsamfunnets arbeid for inkludering av døve og tegnspråklige, og i forbindelse med statsbudsjettet for 2026 foreslå en styrking av Norsk Døveforbunds lokalforeninger.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen sikre at døve og hørselshemmede samiske barn får et fullverdig opplæringstilbud som inneholder både samisk, tegnspråk og norsk.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid rettet mot å utdanne tolker som behersker norsk tegnspråk og samisk.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 9*

Stortinget ber regjeringen nedsette en kommisjon med mandat til å granske den urett og de overgrep som er begått mot døve og tegnspråklige i Norge, inkludert samiske døves historie i Sápmi og hvordan fornorskingsprosessen har påvirket samiske døves liv og helse. Kommisjonen skal videre foreslå tiltak for å gjøre opp for den urett som er gjort, og de skader som har oppstått.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget ber regjeringen komme med tiltak for å styrke satsingen på tegnspråklige læremidler.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 11. februar 2025

Grunde Almeland

leder

Tage Pettersen

ordfører

**DET KONGELIGE
KULTUR- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget - Familie- og kulturkomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

24/5130-

10. januar 2025

**Svar til kultur- og familiekomiteen - Dokument 8:27 S (2024-2025)
Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hilde Marie Gaebpie
Danielsen, Kathy Lie, Christian Torset og Cato Brunvand Ellingsen om
en handlingsplan for å styrke døve og tegnspråklige**

Jeg viser til brev fra familie- og kulturkomiteen 27. november 2024. I brevet ber komiteen om en uttalelse til Dokument 8:27 S (2024-2025) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hilde Marie Gaebpie Danielsen, Kathy Lie, Christian Torset og Cato Brunvand Ellingsen om en handlingsplan for å styrke døve og tegnspråklige sine rettigheter og muligheter.

Jeg har forelagt forslaget for Kunnskapsdepartementet, som er ansvarlig for å vurdere de tiltakene i *NOU 2023:20 Tegnspråk for livet* som retter seg mot barnehage- og opplæringssektoren.

Forslaget lyder

«Stortinget ber regjeringen komme med en handlingsplan for å styrke døve og tegnspråklige sine rettigheter og muligheter med konkrete og forpliktende tiltak hentet fra NOU 2023: 20 Tegnspråk for livet – Forslag til en helhetlig politikk for norsk tegnspråk.»

Svar

NOU 2023:20 *Tegnspråk for livet. Forslag til en helhetlig politikk for norsk tegnspråk* ble levert til Kultur- og likestillingsdepartementet 13. juni 2023 og deretter sendt på høring. NOU-en inneholder 65 forslag til tiltak. Høringen ble avsluttet 15. januar 2024. Utvalget sier at tiltakene må «prioriteres strengt og grunnleggende, og de må trappes opp over tid».

Kultur- og likestillingsdepartementet koordinerer oppfølgingen av NOU-en. Ansvaret for tiltakene er foreløpig fordelt mellom Justis- og beredskapsdepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet. Disse departementene har opprettet en arbeidsgruppe. Hvert departement har ansvar for å vurdere tiltak i sin sektor. Vurderingen går blant annet ut på å se om tiltakene er gjennomførbare i praksis, om de eventuelt er gjennomførbare i justert form, eller i det hele tatt om de er politisk og juridisk holdbare.

Jeg tolker representantforslaget som et ønske fra forslagsstillerne om å sikre at regjeringen følger opp forslagene til tiltak i *NOU 2023:20 Tegnspråk for livet. Forslag til en helhetlig politikk for norsk tegnspråk*. Jeg er glad for at representantene viser interesse for døvefeltet og situasjonen for norsk tegnspråk og deler dette engasjementet. Det er viktig å få til virkningsfulle og gode tiltak på feltet.

Flere departementer har allerede gitt, eller er i ferd med å gi, underliggende etater i oppdrag å vurdere tiltakene i sin sektor. Noen tiltak er også igangsatt. Min anbefaling er derfor at regjeringen arbeider med å vurdere tiltakene, og at det i dette tilfellet er den mest effektive framgangsmåten for å kunne gjennomføre politikken.

I løpet av våren vil jeg invitere ulike parter og aktører til dialogmøte. Dette er viktig fordi tiltakene som utvalget har pekt på, treffer ulike interessegrupper på måter som er viktige for forvaltningen å kjenne til. Jeg vil også informere om status for oppfølgingen av tiltakene på regjeringen.no, slik at alle som vil, kan følge med på framdriften i arbeidet. Jeg tar også sikte på å rapportere til Stortinget om oppfølgingen av NOU-en i budsjettproposisjonen for 2026.

NOU-en gir et viktig kunnskapsgrunnlag om et felt som ikke har vært utredet før. Noen av tiltakene i NOU-en krever lovendringer dersom de skal gjennomføres. Representantforslaget er inne på et slikt tiltak selv, nemlig forslaget om å «satse på regionale skoler». Kultur- og likestillingsdepartementet har innhentet denne uttalelsen fra kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun: «Forslagsstillerne viser til at Norges Døveforbund går inn for å «satse på regionale tegnspråklige skoler, supplert av tegnspråklige tilbud i nærskolen, for å sikre tilgang til tegnspråk for alle som trenger det». Tegnspråkutvalget har utredet flere modeller for måten å organisere opplæringen på enn den som nevnes av forslagsstillerne. I høringen til NOU-en har det vært motstand mot flere av disse forslagene. Jeg vil se forslagene til tiltak innen barnehage og opplæring i sammenheng med eksisterende tiltak og tilgjengelig kompetanse i sektoren». Utvalget sier selv at strategiene de har foreslått på opplæringsfeltet, reiser vanskelige prinsipielle spørsmål. Det er viktig for regjeringen at det i oppfølgingen blir åpenhet om dilemmaer på feltet.

Når det gjelder forslaget om «økt støtte til Norges Døveforbund, for å styrke forbundets lokalforeninger», er dette ikke et tiltak i NOU-en, men et tiltak som må håndteres i den ordinære budsjettprosessen. På tilskudd.no går det fram at det samlede direkte statlige tilskuddet til NDF har økt fra 16,1 millioner kroner i 2021 til 22,2 millioner kroner i 2024. De hadde til 2292 medlemmer nasjonalt i 2022. Til sammenlikning får Hørselshemmedes Landsforbund med 64 000 medlemmer om lag 24 millioner kroner i 2024 (tilskudd.no).

Forslagsstillerne viser videre til at Norges Døveforbund ønsker å «endre mediestøtten slik at den også omfatter tegnspråklige medier». Dette samsvarer med tiltaket i NOU-en om å «vurdere om mediestøtteregelverket er tilpasset tegnspråk». Dette forslaget er ett av flere tiltak som Kultur- og likestillingsdepartementet er i gang med å vurdere nærmere.

Jeg og mine berørte statsrådskolleger har som vist over, en ambisjon om å holde god framdrift i vurdering og oppfølging av utredningen.

Med hilsen

Lubna Jaffery

